

вирішувати особистісно-оптимальним способом, опосередковує вплив зовнішньо несприятливих факторів, сприяючи тим самим більш успішній адаптації до середовища, вирішенню складних, неприємних і навіть критичних життєвих ситуацій.

Різні підходи до розуміння відповідальності об'єднують те, що остання розглядається як форма контролю за діяльністю суб'єкта, що має на меті встановлення меж відповідальності суб'єкта діяльності. Соціально відповідальна особистість здатна: усвідомлювати свої обов'язки; виконувати суспільні норми та правила; готова відповідати за свої вчинки, їх наслідки і вплив на життя інших людей.

Відповідальність не дана людині від народження, вона формується в ситуаціях, які вимагають її прояву. Соціальна відповідальність виникає тоді, коли поведінка людини має суспільне значення і регулюється прийнятими соціальними нормами. Кожна конкретна діяльність висуває певні вимоги до прояву відповідальності, тому і формування цієї якості часто вивчається в певних сферах життєдіяльності людини.

В межах системного підходу до визначення складових процесу формування соціальної відповідальності виокремлюють такі: усвідомлення і прийняття студентами норм і правил поведінки, що відповідає високому рівню сформованості соціальної відповідальності; формування, розвиток і поглиблення мотивів і мотивації процесу вдосконалення і самовдосконалення соціальної відповідальності; осмислення, опанування норм і правил соціально відповідальної поведінки, дотримання їх у повсякденній життєдіяльності; формування стійких переконань; прояв емоційно-вольового ставлення до власних дій у сфері соціальної відповідальності; самоконтроль, самооцінка своєї поведінки та внесення до неї відповідних коректив та змін.

Розвиток соціальної відповідальності студентів вищих навчальних закладів має передбачати участь студентів у самоврядуванні; різних видах предметно-перетворювальної діяльності – як у господарсько-побутовій, так і продуктивній (суспільно-корисній, благочинній, дослідно-пошуковій тощо); а також спеціальне навчання (можливо, з елементами тренінгу), що дозволить розширити когнітивні знання та отримати емоційний відгук і практичний досвід реалізації соціально-відповідальної поведінки.

В. Ф. Антонова

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасному суспільству притаманні динамічні зміни в економіці, політиці, культурі, у відносинах між особистістю й суспільством, суспільством і державою. Ці зміни впливають на вищу освіту, яка є частиною соціальної системи та перебудовує власну структуру, зміст і напрям розвитку. Однією із найважливіших змін, що відбуваються, є

посилення уваги до особистості, розвиток її свідомості, самосвідомості, культурного і професійного потенціалу.

Науково-технічний прогрес пропонує людині потужні засоби оволодіння природою, викликає технологічні й екологічні проблеми, докорінно змінює розуміння і тлумачення поведінки людини, її духовного життя, світу людської культури. Це спровокувало вже неодноразово за останні десятиліття низку найгостріших соціальних, економічних та екологічних проблем, тісно пов'язаних із людським фактором.

Ідеї гуманізму й виховання ідеальної людини-гуманіста вже кілька століть розробляють представники людинознавчих наук. Проте у сприйнятті зазначених ідей мають місце періоди їх високого піднесення та повного забуття.

Наприкінці ХХ століття у європейських країнах знову стали сучасними проблеми гуманізації освіти. Це викликано соціокультурними процесами, які відбуваються в усьому світі, Європі, зміною парадигми освіти від технократичної до гуманістичної, а також новими вимогами до професійної підготовки, формування особистості спеціаліста. Зараз розробляється стратегія співробітництва, яка передбачає зближення планів і програм, створюється загальний для всіх країн Євросоюзу стандарт вищої освіти, постійно проводяться конференції ректорів університетів, складається європейська система документації та інформації з використанням мережі Інтернет; значна увага приділяється уніфікації професійно-технічної освіти.

Г. Ф. Арбузов

РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ТА ЗАСОБИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Підготовка перекладачів передбачає формування комплексу базових фахових компетенцій, серед яких важливе місце посідають володіння переконливим мислёмовленням, ефективним спілкуванням, текстотворенням. Ці компетенції створюють основу риторичної культури, що сприяє утвердженню перекладача як особистості у професійній та міжособистісній взаємодії, підвищенню його конкурентоспроможності на ринку праці.

Дослідники (Я. Білоусова, Л. Ткаченко, О. Шупта та ін.) визначають риторичну культуру як специфічний вияв загальної культури людини в межах її риторичної діяльності та виділяють в її змісті щонайменше два аспекти. По-перше, риторична культура як якісна характеристика особистості є показником духовного розвитку, сформованих риторичних знань, умінь і навичок, а також здібностей і потреб у риторичній діяльності. По-друге, риторична культура як діяльнісна категорія реалізується в усіх видах фахової діяльності випускників вищої школи,